

зму людини з навколишнім середовищем. Адаптаційний потенціал є одним із компонентів людського потенціалу.

Дослідження адаптаційних можливостей людини-оператора на даному етапі є не тільки важливою проблемою теоретичної й прикладної психофізіології, а й безпеки життєдіяльності людини-оператора. Забезпечення безпечної трудової діяльності в умовах постійних змін у системі «людина-машина-середовище», призводить до використання організмом резервних можливостей, які відображають багаторівневу адаптаційну систему готовності людини-оператора до успішної професійної діяльності.

ШЛЯХИ ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ У ЗОНАХ РАДІАЦІЙНИХ АВАРІЙ

О.І. Богатов, С.В. Мінка

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Аварія на японський АЕС Фукусіма-1 у березні 2011 р. відкрила нову сторінку масштабних катастроф, пов'язаних з потраплянням значних кількостей радіонуклідів у довкілля. Безпосередньо з забрудненої зони біля зруйнованої АЕС були евакуйовані приблизно 80000 мешканців. На території станції за даними експертів на 19.09.2013 р., знаходиться 500000 м³ радіоактивної води. Ситуація на АЕС за прогнозами фахівців стабільно важка. Аварія стала черговим етапом перевірки систем захисту населення в умовах радіаційної катастрофи.

Метою статті є аналіз шляхів захисту населення у зонах радіаційних аварій.

При ліквідації аварії Японської АЕС Фукусіма-1 у 2011–2013 р. можна відмітити ряд важливих особливостей, які необхідно враховувати населенню України:

1 – аварія свідчить, що японські атомники у гонитві за прибутками не приділяли необхідної уваги питанням аварійного енергопостачання АЕС, навчанню персоналу діяти в аварійних ситуаціях, що призвела до паніки серед значної частини персоналу станції у момент аварії;

2 – радіоактивний пил у перші дні аварії після вибухів водню та руйнувань 1–4 реакторів покривав дороги, рослини, ґрунт у радіусі 100 км. від реакторів. Також він потрапляв на одяг, взуття та до легень населення;

3 – населення отримало від керівництва країни занижені масштаби аварії, та протягом декількох місяців не було забезпечене дозиметрами для контролю радіаційної обстановки, продуктами харчування, питною водою;

4 – після аварій на ядерних об'єктах спостерігається ураження населення через харчові ланцюжки, наприклад, море – рослина – риба – людина, що призводить до ризику зростання онкологічних захворювань;

5 – потрапляння малих кількостей радіонуклідів з водою та продуктами харчування буде знижувати імунітет населення.

ОСНОВНІ ВИСНОВКИ:

– існуючі моделі політичного устрою суспільства не забезпечують належного захисту населення у випадках аварії на АЕС;

– одним з головних завдань при проектуванні АЕС є забезпечення електропостачання при впливі природних катастроф та військових дій;

– складний механізм захворювання населення постраждалих районів дозволяє уникнути відповідальності керівникам енергетичних компаній;

– особливістю радіаційних аварій є бажання керівників енергетичних компаній і уряду приховувати її масштаби та наслідки. Це призводить до дезінформації населення і збільшує кількість постраждалих людей;

– у разі виникнення аварії доцільно від'їхати від міста подій на 100 км., бажано назустріч вітру, до уточнення масштабів аварії.

Література

1. Полярус О. В., Подольська Є.А., Мінка С. В., Богатов О. І., Подольська Т.В. «Основи охорони праці та екологічна безпека»: довідник / Х. : Вид-во НУА, 2013. – 432с.
2. Полярус О.В., Подольська Є.А., Мінка С. В., Богатов О. І., Подольська Т.В. Шляхова І. В. «Екологічна та радіаційна безпека»: довідник / Х. : ХНАДУ, 2012. – 288 с.

ЗАЩИТЫ ЗЕМЛИ ОТ СОЛНЕЧНОЙ РАДИАЦИИ

О.И. Богатов, В.М. Попов, Э.В. Омеляненко

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

На изменение условий в космосе, прежде всего на Солнце реагирует человек, его нервная система. Многие тысячелетия люди воспринимали лишь видимую часть волнового излучения Солнца. Позднее было обнаружено, что Солнце излучает не только видимый, но и невидимый простым глазом свет, а также заряженные частицы. Мощные вспышки, после которых в космическое пространство устремляются потоки плазмы – солнечной радиации, способны преобразовать атмосферу Земли и уничтожить на ее поверхности все живое. И только магнитосфера Земли удерживает эту солнечную плазму от проникновения в атмосферу и к поверхности Земли. Однако, сама магнитосфера под воздействием солнечного ветра деформируется, и незначительная часть плазмы все-таки проникает внутрь магнитосферы, проявляясь в виде магнитных бурь и полярный сияний.

Эффективность защиты Земли от солнечной радиации определяется строением магнитного поля Земли, которое, в свою очередь, характеризуется смещением северного и южного магнитного полюсов на $11,6^\circ$ относительно оси вращения Земли. Между тем, Земля представляет собой магнитный диполь – гигантский магнит, силовые линии которого в экваториальной области близки к горизонту, а в зонах магнитных полюсов ориентированы в вертикальном и близком к вертикальному направлениях.